

Nr 24

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket.

I en den 3 april 1959 dagtecknad proposition, nr 124, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* besluta att det för tiden 1 maj 1956—30 april 1959 gällande prissystemet för sockerbeter, socker, sirap och sockerkulör skall med de ändringar och tillägg, som angivits i propositionen, utsträckas att gälla till och med den 30 april 1960, *dels* medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

I en den 24 mars 1959 dagtecknad skrivelse har *statens jordbruksnämnd* framlagt förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960. Förslaget bygger i allt väsentligt på samma regleringssystem, som gällt under 3-årsperioden den 1 maj 1956—30 april 1959 (prop. 1956: 140; JoU 22; rskr. 193).

Jordbruksnämnden framhåller i sin skrivelse, att det s. k. regleringsåret för flertalet jordbruksprodukter omfattar tiden fr. o. m. den 1 september t. o. m. den 31 augusti påföljande år. Att en annan regleringsperiod satts för sockerregleringen sammanhänger med att det ansetts önskvärt att få en samordning med Svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhetsår, som omfattar tiden 1 maj—30 april. Med hänsyn bl. a. härtill har jordbruksnämnden icke heller vid detta tillfälle funnit det möjligt att helt samordna förhandlingarna rörande sockerregleringen med de allmänna förhandlingarna rörande den fortsatta jordbruksregleringen.

En närmare redogörelse för villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1956—30 april 1959 ävensom för sockerregleringen under samma tid har lämnats å s. 2—7 i propositionen.

Jordbruksnämndens förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960

Jordbruksnämnden anmäler i sin skrivelse, att nämnden nu haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och representanter för Svenska sockerfabriksaktiebolaget rörande utformningen av

sockerregleringen efter den 30 april 1959, då det för 3-årsperioden gällande avtalet utlöper. Överläggningarna har resulterat i att den i propositionen 1956:140 intagna, i det föregående återgivna överenskommelsen mellan jordbruksnämnden samt centralföreningen och sockerbolaget föreslås skola förlängas på 1 år, d. v. s. t. o. m. den 30 april 1960, med följande ändringar och tillägg beträffande vissa av punkterna i överenskommelsen.

Punkt 2. Mittpriset för socker skall vara 88,25 öre samt övre och nedre prisgränserna 97,25 resp. 79,25 öre per kg.

Punkt 3. Importavgiften för raffinerat socker skall utgöra 34,25 öre per kg. Denna avgift skall kunna ändras för tiden den 1 maj—den 31 augusti 1959 i enlighet med de regler, som i allmänhet gäller för justering av importavgifter under nu löpande prissättningsperiod och för tiden den 1 september 1959—den 30 april 1960 enligt de regler, som kan komma att fastställas på grundval av den mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen om grunderna för prissättningen på jordbruksprodukter under tiden efter den 31 augusti 1959.

Importavgiften för råsocker skall vara 6 öre per kg lägre och importavgiften för sirap 4 öre per kg lägre än den vid varje särskilt tillfälle tillämpade importavgiften för raffinerat.

Importavgiften för sockerbetor skall räknas på rena betor, d. v. s. utan fastsittande jord, och utgöra 1 kr. 80 öre per dt.

Mittpriset och importavgiften för raffinerat socker har fastställts med utgångspunkt från dels en av Svenska sockerfabriksaktiebolaget upprättad kalkyl över kostnaderna för tillverkning av socker, dels en bedömning av världsmarknadspriset för socker. I denna kalkyl har man räknat med ett ingångspris för sockerbetor av 1959 års skörd, motsvarande 7 kr. 65 öre per dt betor med 16 procent sockerhalt. Vid bedömningen av världsmarknadspriset har man med ledning av noteringarna för engelskt socker under senare tid utgått från ett importpris för engelskt socker av 54 öre per kg. Det antecknades i detta sammanhang, att bolaget tagit del av de förslag, som jordbruksnämnden avser att framlägga i fråga om reglering av avgiftsbeläggningen vid import av socker från länder med centraliserad export, och förutsatt, att dessa förslag kommer att genomföras.

Punkt 7. Den här avsedda del av grundpriset för sockerbetor, som skall bestridas av bolaget, ändras från 6,4568 till 6,6582 kr. per dt betor med justering för sockerhalt m. m. enligt för 1955 års odling gällande grunder. Detta belopp gäller vid ett tillämpat fabrikspris (efter avdrag av kassarabatt) av 88,25 öre per kg socker K 5 i säck (= mittpriset). Det tillämpade sockerpriset skall beräknas som ett medeltal för perioden 1 februari 1959—31 januari 1960 och i övrigt enligt oförändrade grunder. Därest sockerpriset till följd av fluktuationer på världsmarknaden skulle ändras med viss procent i förhållande till mittpriset, skall sistnämnda andel undergå samma procentuella förändring. I den mån importavgiften kan komma att höjas av annan anledning än förändring i världsmarknadspriset på socker, skall den merinkomst vid försäljning av svenskt socker, som därigenom kan uppstå för bolaget och som icke utgår för betalning av bolagets andel av betpriset, av bolaget inlevereras till regleringsfonden. Vid beräkningen av denna merinkomst skall man utgå från att hela den inhemska produktionen försäljes under regleringsåret, att försäljningen är lika stor varje dag och att merinkomsten per kg socker motsvarar den här avsedda höjningen av importavgiften. Skulle å andra sidan importavgiften komma att sänkas av sådan anledning som nu nämnts, skall bolaget på motsvarande sätt äga utfå ersättning ur fonden för därav föranlett inkomstbortfall.

Punkt 8. Det i punkt 8 omförmälda bidraget ur regleringsfonden skall

för perioden den 1 februari 1959—den 31 januari 1960 utgöra 0,9918 kr. med reglering för sockerhalt. Bidraget skall dock under inga omständigheter totalt utgå med högre belopp än som motsvarar den i kalkylerna vid en areal av 50 560 ha förutsatta normala skörden eller således totalt 19 376 000 kr., däri inkluderat arealbidrag för odlingar på öarna.

Punkt 9. Den i punkt 9 omfördälda ersättningen för merkostnad för tillverkning av socker vid bruken i Roma och Mörbylånga skall för nu ifrågasvarande period utgöra 1 681 000 kr. Om odlingsarealen inom ö-området skulle ökas eller minskas i förhållande till 6 416 ha (d. v. s. den areal som använts vid beräkningen av nyssnämnda merkostnad), skall dock ersättningen sänkas eller höjas med 60 000 kr. för varje helt hundratal ha, som ändringen utgör.

I de överenskomna villkoren ingår vidare, att förbehållet i 1956 års överenskommelse rörande införselavgifterna för melass och betfor bortfaller med hänsyn till att rörliga införselavgifter numera gäller för dessa varuslag.

Vid förhandlingarna meddelades från sockerbolagets sida, att bolaget icke avsåg att verkställa någon import av sockerbetor under regleringsåret 1959/60.

Vidare upplyser jordbruksnämnden, att sockerbolaget i förhandlingarnas slutskede framhållit, att betpriset i detta liksom i närmast föregående avtal regleras från den 1 februari ena året till den 31 januari följande år, medan det betpris, som svarar mot bolagets kalkyler, grundas på sockerpriserna från den 1 maj ena året till den 30 april följande år, d. v. s. avtalsåret. Härigenom uppkommer skillnader mellan det till odlarna utbetalda priset och det till avtalsåret hänförliga genomsnittliga betpriset, vilket för avtalsperioden 1 maj 1956—30 april 1959 belysts i en av bolaget verkställd utredning. Jordbruksnämnden uppger sig ha vitsordat detta förhållande och förklarat sig beredd att beakta detsamma vid de förhandlingar rörande den fortsatta sockerregleringen, som förutsättes komma att äga rum i samband med utgången av den nu aktuella regleringsperioden maj 1959—april 1960.

Med hänsyn till den sänkning av importpriset för råsocker, som ägt rum, sedan sockerbolagets ursprungliga kostnadskalkyler upprättades, har därutöver överenskommelse träffats mellan jordbruksnämnden och bolaget, att inverkan av denna prissänkning skall beaktas. Detta skall ske på sådant sätt, att bolaget under regleringsåret till sockerregleringsfonden inbetalar ett belopp motsvarande bolagets kalkylmässiga merinkomst, om importpriset räknas till 3,20 cents per lb i stället för till 3,57 cents per lb, på vilket senare pris kalkylerna var grundade. Detta belopp utgör jämte en smärre justering av nederlagskostnaderna ($1\,365\,000 + 62\,000 =$) 1 427 000 kr.

Överläggningarnas resultat har av jordbruksnämnden förelagts jordbrukets förhandlingsdelegation, som icke haft något att erinra mot detsamma. Jordbruksnämnden uppger, att den inkomstökning, som detta innebär för jordbruket, beaktats i den mellan nämnden och förhandlingsdelegationen träffade överenskommelsen om grunderna för prissättningen på jordbrukets produkter efter den 31 augusti 1959.

Jordbruksnämnden lämnar därefter kommentarer till de olika punkterna och redogör i samband därmed för de ytterligare bestämmelser m. m.,

varom överenskommelse träffats. Nämnden framhåller, att det vid överläggningarna mellan nämnden och sockerbolaget först gällt att bedöma det kalkylmaterial, som utvisar de intäkter, vilka erfordras för att bolaget skall få täckning för samtliga kostnader. Intäkterna bestämmas av den försålda kvantiteten socker m. m. och av det uppnådda utförsäljningspriset (fabrikpriset).

I fråga om kvantitetsunderlaget anför jordbruksnämnden följande.

Det må nämnas, att man utgått från en betodling av 44 144 ha i Skåne, Blekinge och Halland samt 6 416 ha på Öland och Gotland eller sammanlagt 50 560 ha. I fråga om fördelningen mellan råsockerbruk och strösockerbruk har räknats med att 21 475 ha av odlingen i Sydsverige hänför sig till råsockerbruk, medan den återstående odlingen i Sydsverige och på öarna — 29 085 ha — räknas till strösockerbruk. Det kan i detta sammanhang tilläggas, att kostnaderna i kalkylerna har grundats på den anläggningsvolym, produktionsberedskap och organisation, som bolaget har efter den redan verkställda nedläggningen av raffinaderierna i Göteborg och Stockholm samt den till i år planerade nedläggningen av råsockerbruket i Arlöv. Den kostnadsminskning, som härigenom har uppkommit eller beräknats kunna ernås, har beaktats i de följande kalkylerna.

Vid intäktsberäkningen har man antagit, att den totala försäljningen i raffinadvärde av socker och sirap kommer att utgöra 43 kg per invånare. Detta tal ligger 0,5 kg lägre än den genomsnittliga konsumtionen under de 3 senaste åren (1956/57—1958/59). Man har vid denna bedömning tagit hänsyn till att sockerkonsumtionen per capita under de senaste decennierna har visat en klart vikande tendens. Man har även beaktat, att konsumtionen under år 1958 torde ha legat på en något högre nivå än normalt till följd av särskilt stor åtgång av socker för syltningsändamål (1958 års skörd av frukt och bär var god). Viss hänsyn har även tagits till den konsumtionsåterhållande effekt, som den i februari 1958 införda skatten på socker bör ha medfört.

Vid en årskonsumtion per capita av 43 kg uppgår totalförsäljningen per år till 321 000 ton, varav 303 000 ton socker och 18 000 ton sirap (räknat i socker). Med ledning av erfarenheterna från senare år har antagits, att andra importörer än bolaget kommer att få en andel av sockerförsäljningen här i landet, som uppgår till 21 000 ton eller 7 procent av totalförsäljningen. Sockerbolagets egen försäljning skulle då bli 300 000 ton. Importen, som beräknas till sammanlagt omkring 70 000 ton (räknat i färdigt socker), har antagits komma att fördelas med ca 49 000 ton på bolaget och ca 21 000 ton (varav ca 1 000 ton sirap) på andra importörer.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att kalkylerna över sockerbolagets råvarukostnader samt kostnader för tillverkningen m. m. har grundats på följande kvantitativa data.

Svensk odling:

betareal, ha	50 560
betskörd i 1 000-tal ton	1 768,5
normalråsocker, ton (5 402 kg/ha)	273 100
raffinad och strösocker, ton	253 300
Raffinad ur importerat råsocker, ton	29 700
Summa raffinad och strösocker, ton	283 000

Beträffande *kostnadskalkylen för beräkning av importavgiften på raffinerat socker* hänvisar jordbruksnämnden till en i propositionen å s. 11—12 intagen tabell 1, vilken visar den med utgångspunkt från det överenskomna kvantitetsunderlaget upprättade definitiva kalkyl, som man kommit fram till under förhandlingarna. I en ursprunglig kalkyl, grundad på samma kvantitetsunderlag, hade sockerbolaget, upplyser nämnden, beräknat sina ränteanspråk utgående från taxeringsvärdet på mark och brandförsäkringsvärdet på byggnader. Nämnden har icke kunna godtaga denna ränteberäkning utan föreslagit, att samma ränta på investerat kapital före skatter borde upptagas i kalkylen, som överenskomms våren 1956. Överenskommelse har sedermera nåtts om att räntan skall höjas från 16 909 000 kr. enligt nu löpande avtal till 17 500 000 kr. Höjningen svarar mot inträffad kostnadsstegring sedan år 1956. I fråga om posten för avskrivningar, där bolaget påyrkat en höjning från 16 158 000 till 19 016 000 eller med 2 858 000 kr., har man slutligen enats om en höjning med 1 477 000 kr., likaledes motsvarande inträffad prisstegring sedan år 1956. Nämnden framhåller vidare, att någon uppräknig av personalkostnaderna med anledning av 1959 års löneuppgörelse med arbetare och tjänstemän inte har skett, något som ursprungligen önskats av bolaget. Vidare har bolagets kalkyl över pensionskostnaderna justerats ned. En nedjustering av bolagets kalkyl över emballage- och bränslekostnaderna har även vidtagits. Tillhoppa medför de av nämnden angivna posterna en sänkning av kostnadsbeloppet enligt bolagets kalkyler med 6 290 000 kr.

Vad därefter angår *betkostnaderna* erinrar jordbruksnämnden följande.

Priset för betor med 16 procent sockerhalt fastställdes vid förhandlingarna våren 1956 till 7 kr. 35 öre per dt för betor av 1956 års skörd. Vid dessa förhandlingar beaktades bl. a. den kostnadsstegring, som blivit en följd av ett nytt kollektivavtal för lantarbetare och höjd ackordsersättning för skötsel och upptagning av sockerbetor av 1956 års skörd. Kostnadsökningen beräknades till inemot 25 öre per dt betor. En ytterligare höjning med drygt 10 öre per dt, som inräknades i kalkylerna, var avsedd att ses mot bakgrunden av att det nya systemet skulle gälla i 3 år.

Jordbruksnämnden anför vidare, att betodlarna vid de nu förda överläggningarna företett bl. a. en kalkyl, som visar den sedan år 1956 inträffade kostnadsutvecklingen inom betodlingen. Kalkylen har granskats av experter från nämnden och jordbrukets utredningsinstitut. Dessa har uppskattat den siffermässiga kostnadsökningen mellan år 1956 och år 1959 till i runt tal 80 öre per dt betor. Vid denna beräkning har man dock icke tagit hänsyn till de kostnadsbesparingar, som bör ha inträffat inom betodlingen till följd av ökad mekanisering och annan rationalisering inom odlingen. Vidare måste beaktas, framhåller nämnden, att täckning för en del av den nu beräknade kostnadsökningen lämnats redan vid förhandlingarna våren 1956, nämligen med förenämnda ($25 + 10 =$) 35 öre per dt. Nämnden påpekar dessutom, att beräkningarna av kostnadsökningen närmast avser betor med normal sockerhalt (17,5 procent), varför den erforderliga höjningen av grundpriset vid 16 procent sockerhalt blir omkring 10 procent lägre än vad kostnadskalkylerna utvisar.

Med beaktande av nu nämnda förhållanden har jordbruksnämnden och betodlarna enats om en höjning av grundpriset på betor med 16 procent sockerhalt med 30 öre per dt. Grundpriset för sockerbetor av 1959 års skörd skall enligt överenskommelsen sålunda utgöra 7 kr. 65 öre per dt.

En viktig fråga, som diskuterats vid förhandlingarna med sockerbolaget, är *det importpris som bör läggas till grund vid beräkningarna av skyddet mot utlandet*. Jordbruksnämnden upplyser, att sockerbolaget därvid hänvisat till det tryckta läget på världsmarknaden — bl. a. föranlett av produktionsökningar i importländerna och stora exportöverskott — samt framhållit, att de lägsta prisnoteringarna kommer att bli avgörande för den inhemska prisnivån. Som exempel har nämnts bl. a., att danskt socker på senare tid sålts till ett cif-pris av omkring 50 öre per kg. Vid slutförhandlingarna nåddes enligt nämnden emellertid enighet om att de priser, som gällt för engelskt socker under februari och början av mars 1959, d. v. s. 54 öre per kg, skall läggas till grund för beräkningarna av införselavgiften.

Jordbruksnämnden anför vidare, att sockerbolaget begärt garanti beträffande maximiomfattningen av importen av raffinad från länder med centraliserad export. Någon dylik garanti har ej kunnat lämnas av nämnden. Denna har emellertid till bolaget lämnat den upplysningen, att man i det allmänna jordbruksavtalet för tiden efter den 1 september 1959 förutsatt, att åtgärder skall kunna vidtagas för att hindra, att dylik import skall påverka den inhemska prisnivån.

Vad därefter angår *de medel, som vid de givna kvantitativa förutsättningarna beräknas inflyta till regleringsfonden*, har man utgått från de förut angivna importavgifterna. Dessa skall enligt överenskommelsen utgöra för raffinerat socker 34,25, för råsocker 28,25 och för sirap 30,25 öre per kg. Såsom framgår av följande tabell skulle totalt inflytande importavgiftsmedel vid den förutsatta normalimporten uppgå till omkring 21 000 000 kr. Härifrån avgår ersättning för de på Öland och Gotland befintliga sockerbrukens merkostnader.

Beräknade importavgifter vid normalimport

	1 000-tal ton	Öre/kg	Milj. kr
Raffinad	20 000	34,25	6,85
Sirap	1 000	30,25	0,30
Råsocker till raffinad	32 304	28,25	9,12
Råsocker till sirap	16 940	28,25	4,79
			21,06
Avgår: ersättning till bolaget för de på Öland och Gotland befintliga sockerbrukens merkostnader			1,68
Återstår till odlarna			19,38
därav regleringsfondens andel i grundpris			17,54
sockerhaltstillägg			1,13
arealbidrag till odlare inom ö-området			0,71

Beträffande sockerbolagets och regleringsfondens andel i betpriset hänvisar jordbruksnämnden till en i propositionen å s. 14 intagen tabell 2. Enligt denna utgör den totala betkostnaden vid tidigare angiven totalareal, 50 560 ha, och normal sockerhalt 148 519 000 kr. Efter avdrag för fondens andel i betpriset erhålles bolagets andel i priset, vilken totalt uppgår till 129 143 000 kr. Sistnämnda belopp har införts i en i propositionen å s. 14—15 införd tabell 3, där beräkningen av importavgiften för raffinerat socker har sammanfattats. Av nämnda tabell framgår kostnaderna och intäkterna vid ett grundpris för betor av 7 kr. 65 öre per dt samt vid 6 öre lägre importavgift på råsocker än på raffinad. För att täcka alla kostnader erfordras enligt tabellen 249 718 000 kr. eller 88,24 öre per kg socker (mittpriset). Skillnaden mellan kostnaderna och de intäkter, som skulle uppkomma vid ett försäljningspris av 54 öre per kg strösocker i säck (= importpriset), utgör 96 898 000 kr. eller 34,24 öre per kg socker. Sistnämnda belopp, avrundat till 34,25 öre, utgör den behövliga importavgiften på raffinerat socker under 1959/60.

I fråga om importavgifterna för råsocker, sirap och sockerbetor hänvisar jordbruksnämnden till de inledningsvis angivna villkoren för sockernäringen. S. k. sockerkulör, som till sin sammansättning nära överensstämmer med rent socker, bör enligt nämndens mening i avgiftshänseende behandlas som raffinad. Beträffande import av sockerbetor anför nämnden, att sockerbolaget förbundit sig att ej använda danska betor under 1959/60.

Jordbruksnämnden meddelar vidare, att sockerbolaget förklarar sig berett att självt svara för de variationer i bolagets kostnadstäckning, som förorsakas av årsmånen och de därav föranledda ändringarna av kapacitetsutnyttjandet. Vid lägre skördad areal än den förutsatta normalarealen 50 560 ha kommer emellertid sockerbolaget att få vidkännas en förlust, enär de fasta kostnaderna får täckas av en mindre produktion. För den i dylikt fall uppkommande bristande kostnadstäckningen har överenskommelse träffats, att samma villkor, som gäller under innevarande prissättningsperiod, skall gälla även för 1959/60. Dessa innebär bl. a., att ersättning utgår först då den odlade arealen understiger 48 000 ha.

Beträffande sockerbetsodlingen på Öland och Gotland framhåller jordbruksnämnden, att sockerbolagets merkostnader vid sockerbruken på dessa öar vid den förutsatta odlingen (6 416 ha) har uppskattats till 1 681 000 kr. Härtill kommer det särskilda arealbidraget till sockerbetsodlare, som fastställts till 100 kr. per ha eller tillhoppa 708 000 kr. Merkostnaderna, som utgår av medel från regleringsfonden, motsvarar en fördyring av det socker, som tillverkas vid nämnda sockerbruk med närmare 6 öre per kg. Arealbidraget, som också utgår från regleringsfonden, motsvarar över 2 öre per kg. Räknat på hela sockerproduktionen innebär merkostnaderna för odlingen i ö-området en fördyring med 0.94 öre per kg. Sockerproduktionen per ha räknad är ca 260 kr. dyrare på öarna än i Sydsverige, vilket belopp stiger med ca 110 kr., om även arealbidraget medräknas.

Därest odlingen på Öland och Gotland ökas (minskas) i förhållande till den i kalkylen förutsatta arealen, sjunker (ökar) merkostnaderna vid sockerbruken på dessa öar något. Enligt en av sockerbolaget utförd kalkyl, vilken godtagits av nämnden, utgör kostnadsförändringen för varje helt 100 ha ca 60 000 kr.

Jordbruksnämnden framhåller slutligen, att det enligt nämndens uppfattning är önskvärt, att man — därest nämndens förslag om utformningen av det allmänna jordbruksstödet för tiden efter den 31 augusti 1959 vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall — söker komma fram till en mera långsiktig och med prisskyddet i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen. Nämnden anför, att det av tidsskäl icke varit möjligt att upptaga denna fråga innevarande vår. Den avser i stället att upptaga överläggningar i densamma med Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Sveriges betodlares centralförening i sådan tid att eventuellt förslag i frågan skall kunna föreläggas nästa års riksdag. Nämnden framhåller i detta sammanhang jämväl, att man från sockerbolagets sida starkt understrukt, att bolaget som underlag för planeringen av sin rationaliseringsverksamhet har behov av en mera långsiktig målsättning från det allmännas sida i fråga om stödet åt sockerbetsodlingen. Även detta önskemål skulle enligt nämnden kunna tillgodoses genom en sådan anknytning till det allmänna jordbruksstödet som nyss nämnts.

Departementschefen

Departementschefen har anfört följande.

»Enligt beslut av 1955 och 1956 års riksdagar (prop. 1955: 198; JoU 39; rskr. 387; prop. 1956: 140; JoU 22; rskr. 193) lämnas stöd åt sockerbetsodlingen under tiden 1 maj 1956—30 april 1959 genom införselavgifter, vilka icke ändras så länge inlandspriset på produkten ligger inom vissa prisgränser. De medel, som inflyter i införselavgifter, tillföres en särskild regleringsfond. Från fonden utbetalas pristillägg, när så befinnes påkallat med hänsyn till prisläget på världsmarknaden eller den inhemska odlingens omfattning. Ur fonden lämnas vidare pristillägg för betor, som levereras från odlingsområdena till sockerbruken i Roma och Mörbylånga, respektive för vid dessa bruk tillverkat socker.

Det s. k. mittpriset för socker, vilket avser fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, utgjorde regleringsåret 1956/57 90 öre per kilogram och prisgränserna 99 respektive 81 öre. Införselavgiften för raffinerat socker var nämnda år 32 öre per kilogram. Vid ingången av regleringsåret 1957/58 sänktes såväl prisgränserna som införselavgiften med 0,5 öre till 98,5 och 80,5 respektive 31,5 öre per kilogram. I anledning av utlösningen av den s. k. 5-procentregeln hösten 1957 höjdes ifrågavarande prisgränser och införselavgift till 103,5 och 84,5 respektive 33 öre per kilogram för att i enlighet med 1956 års riksdagsbeslut vid ingången av regleringsåret 1958/59 ånyo sänkas med 0,5 öre. Pris-

gränserna och införselavgiften för raffinerat socker utgör sålunda för närvarande 103 och 84 respektive 32,5 öre per kilogram. För råsocker och sirap utgår under hela 3-årsperioden införselavgifter, som med 8 respektive 4 öre per kilogram understiger motsvarande avgift för raffinad. S. k. sockerkulör är i avgiftshänseende likställd med raffinad. För sockerbeter uttages under hela 3-årsperioden en införselavgift av 1 krona 50 öre per deciton.

I övrigt innefattar det nu gällande stödet åt sockerbetsodlingen bland annat, att man räknat med en odlad areal av 50 560 hektar, varav 5 560 hektar på Öland och Gotland inklusive det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, och en häremot svarande kapacitet hos sockerindustrien. Därest arealen vid kontraktsteckningen före sådden med mer än 2 procent överstiger nyssnämnda areal av 50 560 hektar, skall, om Svenska sockerfabriksaktiebolaget eller Sveriges betodlares centralförening så påfordrar, en proportionell kvotering av arealerna äga rum genom bolagets försorg, så att den förutsatta, odlade totalarealen icke överskrides. Om odlingen något år understiger en sammanlagd areal av 48 000 hektar, äger sockerbolaget ur regleringsfonden få kompensation för bristande kostnadstäckning till följd av att industrikapaciteten icke helt kan utnyttjas. Kompensationen utgår med 65 procent av den kalkylmässigt beräknade bristen, sedan avräkning först skett för den bristande kostnadstäckning, som belöper på arealens minskning ned till 48 000 hektar.

Som förut nämnts, har statens jordbruksnämnd haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och representanter för Svenska sockerfabriksaktiebolaget rörande utformningen av sockerregleringen efter den 30 april 1959, då det för nyssnämnda 3-årsperiod gällande avtalet utlöper. Dessa överläggningar har resulterat i en överenskommelse om att det av riksdagen år 1956 godtagna avtalet om sockerregleringen med vissa ändringar och tillägg skall utsträckas att gälla för tiden till och med den 30 april 1960. Den närmare redogörelse för förhandlingarna och de därvid verkställda beräkningarna, som lämnats av jordbruksnämnden, ger enligt min mening vid handen, att de i nämnda överenskommelse angivna villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 bör godtagas. Jag finner mig jämväl böra förorda jordbruksnämndens förslag att överläggningar upptages med berörda parter om en med prisskyddet i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen.

De principiella grunderna för det sedan den 1 maj 1956 tillämpade systemet för sockerregleringen bör sålunda gälla till och med den 30 april 1960. Mittpriset för socker, vilket liksom hittills bör avse fabrikspriset per kilogram K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, bör emellertid fastställas till 88,25 öre. Övre och nedre prisgränserna bör sänkas från nuvarande 103 och 84 öre till 97,25 och 79,25 öre per kilogram. Däremot bör införselavgiften höjas från 32,5 till 34,25 öre per kilogram. Avgiften bör kunna ändras i enlighet med de regler, som under varje tidsperiod i allmänhet gäller eller

blir gällande för justering av införselavgifter på övriga jordbruksregleringsvaror. Införselavgiften bör för råsocker vara 6 öre lägre — mot för närvarande 8 öre lägre — och för sirap som hittills 4 öre lägre än motsvarande avgift för raffinad, allt per kilogram räknat. S. k. sockerkulör bör i avgiftshänseende som hittills likställas med raffinad. Vidare bör införselavgiften för sockerbetor utgöra 1 krona 80 öre per deciton. Dessa priser och avgifter är avvägda så, att betodlarna vid det våren 1959 gällande importpriset på socker av 54 öre per kilogram samt under vissa andra tidigare angivna förutsättningar skulle få ett grundpris av 7 kronor 65 öre per deciton för betor med 16 procent sockerhalt, vilket innebär en höjning med 45 öre i förhållande till det för 1958 års betskörd faktiskt utgående grundpriset och med 30 öre i förhållande till det grundpris, som ingick i 1956 års kalkyl.

I övrigt innefattar den nya överenskommelsen bland annat, att — om införselavgiften kan komma att höjas av annan anledning än förändring i världsmarknadspriset på socker — den merinkomst vid försäljning av svenskt socker, som därigenom kan uppstå för sockerbolaget och som inte utgår för betalning av betpriset, skall av bolaget inlevereras till regleringsfonden. Å andra sidan skall bolaget, om införselavgiften skulle komma att sänkas av sådan anledning som nyss nämnts, på motsvarande sätt äga utfå ersättning ur fonden för därav föranlett inkomstbortfall. Vidare har med utgångspunkt från bland annat de verkställda beräkningarna av tillverkningskostnaderna för socker samt av inflytande införselavgiftsmedel företagits ändringar i sockerbolagets och regleringsfondens andelar i betpriset även som i ersättningen till bolaget för merkostnad för tillverkningen vid sockerbruken i Roma och Mörbylånga. Till odlare på Öland och Gotland, inklusive odlare från det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, skall emellertid från regleringsfonden utgå arealbidrag med oförändrat 50 kronor för varje påbörjat halvt hektar odlad betareal. För odling, som inte överstiger ett fjärdedels hektar, utgör arealbidraget oförändrat 25 kronor.

Det i 1956 års överenskommelse intagna förbehållet om införselavgifterna för melass och betfor bortfaller, enär rörliga införselavgifter numera gäller för dessa varuslag.

Vad jordbruksnämnden anfört angående skillnaden mellan det till odlare utbetalade betpriset och det till avtalsåret hänförliga betpriset föranleder ingen erinran. Frågan om åtgärder beträffande importen av färdigt socker från länder med centraliserad export föranleder för närvarande inte något uttalande från min sida.

Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att utfärda de närmare bestämmelser, som kan föranledas av vad som föreslagits i det föregående.»

Utskottet

I samband med sitt ställningstagande till frågan om den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter beslöt 1955 års riksdag principiellt en omläggning av regleringen av sockernäringen, varvid riksdagen bland annat uttalade, att stora ansträngningar måste göras för att genom rationalisering av odlingen och fabrikationen skapa en möjligast effektiv och konkurrenskraftig sockerindustri i vårt land och därigenom möjliggöra, att gränsskyddet för sockerproduktionen bringades mera i nivå med det skydd, andra produktionsgrenar inom jordbruket skulle komma att åtnjuta. Sedermera fattade 1956 års riksdag beslut beträffande formerna för sagda reglering under 3-årsperioden 1 maj 1956—30 april 1959. De införselavgifter, mittpriser och prisgränser m. m., som därvid fastställdes, samt de förändringar därutinnan, som skett under periodens lopp, har redovisats i det föregående.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag beträffande utformningen av sockerregleringen för tiden 1 maj 1959—30 april 1960. Förslaget är grundat på en mellan statens jordbruksnämnd, Sveriges betodlares centralförening och Svenska sockerfabriksaktiebolaget efter överläggningar träffad överenskommelse i ämnet. Enligt denna skall det sedan den 1 maj 1956 tillämpade systemet för sockerregleringen utsträckas att gälla fram till den 1 maj 1960, dock med vissa ändringar och tillägg.

Utskottet, som utgår från att överläggningar upptages med berörda parter om en med jordbrukets prisskydd i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen efter sistnämnda tidpunkt, biträder för sin del förslaget att gällande principiella grunder för sockerregleringen skall tillämpas även för den avtalsperiod, som den nu träffade överenskommelsen avser. Ej heller har utskottet något att invända mot att mittpriset för socker — vilket liksom hittills gäller fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt — bestämmes till 88,25 öre eller mot att övre och nedre prisgränserna för nämnda vara sänkes från 103 respektive 84 öre till 97,25 respektive 79,25 öre, allt per kilogram räknat. Överenskommelsen innebär vidare, att införselavgiften för socker höjes från 32,5 till 34,25 öre per kilogram samt att avgiften skall kunna ändras i enlighet med de regler, som under varje tidsperiod i allmänhet gäller eller blir gällande för justering av införselavgifter på övriga jordbruksregleringsvaror. Häremot har utskottet inte något att erinra. Utskottet vill jämväl ansluta sig till förslaget i överenskommelsen, att införselavgiften för råsocker skall utgå med belopp som är 6 öre, mot för närvarande 8 öre, per kilogram lägre än motsvarande avgift för raffinad ävensom att införselavgiften för sirap liksom hittills sättes 4 öre per kilogram lägre än motsvarande avgift för raffinad. Att s. k. sockerkulör skall i avgiftshänseende fortfarande likställas med raffinad tillstyrker utskottet, som också förordar, att införselavgiften för sockerbetor bör utgöra 1 krona 80 öre mot för närvarande 1 krona 50 öre per deciton.

De överenskomna priserna och avgifterna är avvägda så, att betodlarna beräknas få ett grundpris av 7 kronor 65 öre per deciton för betor med 16 procent sockerhalt, vilket innebär en ökning med 45 öre i förhållande till det för 1958 års betskörd faktiskt utgående grundpriset och med 30 öre i förhållande till grundpriset enligt 1956 års kalkyl.

I överenskommelsen intagna bestämmelser, reglerande sockerbolagets inleverans till och uttag ur sockerregleringsfonden vid sådana ändringar i införselavgiften för socker, som ej föränledes av förändringar i världsmarknadspriset för varan, kan utskottet biträda. Ävenså tillstyrker utskottet förslaget beträffande storleken av de arealbidrag, som skall utgå till odlare på Öland och Gotland samt inom det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet. Vad i övrigt förordats och uttalats i propositionen föranleder ej heller någon invändning från utskottets sida.

Aberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

dels besluta att det för tiden 1 maj 1956—30 april 1959 gällande prissystemet för sockerbetor, socker, sirap och sockerkulör skall med de ändringar och tillägg, som angivits i det föregående, utsträckas att gälla till och med den 30 april 1960,

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående.

Utskottet hemställer, att förevarande ärende måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

Stockholm den 20 april 1959

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Sigfrid Larsson, Hermansson och Gunnar Berg;

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Arweson, Johanson i Västervik och Lundmark.